

Level Sosyal Medya Kullanma Tutumu ve Anne Baba Tutumunun Akademik Erteleme Davranışını Yordama Gücü

Rumeysa HOŞOĞLU KAMA ¹

Öz: Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin sosyal medya kullanma tutumlarının ve algıladıkları anne-baba tutumlarının, akademik erteleme davranışlarını ne ölçüde yordadığını belirlemektir. Araştırmaya Nevşehir'in Ürgüp ilçesinde çeşitli liselerde öğrenim gören 191 kız, 211 erkek toplam 402 öğrenci katılmıştır. Araştırmada Sosyal Medya Tutum Ölçeği, Anne-Baba Tutum Ölçeği, Akademik Erteleme Ölçeği ve Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde t-testi, tek yönlü ANOVA, Tamhane testi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bulgular erkek öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının, kız öğrencilere göre manidar ölçüde daha yüksek olduğunu, 6 yıldan fazla süredir sosyal medya kullanan öğrencilerin, akademik erteleme davranışlarının, 1-3 yıl arasında sosyal medya kullanan öğrencilere göre manidar ölçüde daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca sosyal medya tutumlarından, paylaşım ihtiyacı ve sosyal izolasyonun ve anne-baba tutumlarından koruyucu-istikçi tutumun akademik erteleme davranışını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, anne-baba tutumu, akademik erteleme, lise öğrencileri

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Dr., rumeysahsgl@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3033-2965

The Prediction Power of Attitude to Use Social Media and the Parental Attitudes for Academic Procrastination Behavior

Abstract: The purpose of this study was to examine how attitude to use social media and the perceived parental attitudes predict academic procrastination behavior of high students. The sample of the study consisted of 402 (191 female, 211 male) high students from various high schools in Urgup. Data collection instruments were Social Media Attitude Scale, Parental Attitudes Scale, Academic Procrastination Scale and Demographic Information Form. T-test, One Way ANOVA, Thame test and Standard multiple regression analysis technique were used in the analysis of the data. The findings showed that academic procrastination behaviors of male students were significantly higher than that of female students, and the academic procrastination behaviors of students who used social media for more than 6 years were significantly higher than students who used social media for 1-3 years. In addition, it was observed that the need for sharing and social isolation from the social media attitudes and the protective-demanding attitude from the parents' attitudes significantly predicted the academic procrastination behavior.

Keywords: Social media, Parental attitude, Academic procrastination, High students

Giriş

Erteleme, motivasyon eksikliği veya başarısızlık hissi nedeniyle bir göreve geç başlamayı veya bir görevi zamanında tamamlayamamayı ifade etmektedir (Lay, 1986). Araştırmalar, erteleme davranışı gösteren bireylerin sorumluluk duygularının (Yaakub, 2000), öz düzenleme (Dewitte ve Lens, 2000) ve zaman yönetimi becerilerinin (McCown, Petzel ve Rupert, 1987) düşük olduğunu ve bu bireylerin motivasyon eksikliğine (Setiyowati, Rachmawati, Multisari, 2020) sahip olduklarını göstermektedir.

Öğrenme ortamlarında özellikle lise ve üniversite öğrencileri arasında yaygın olarak görülen bir olgu olan erteleme (You, 2012), akademik erteleme olarak ifade edilmektedir. Bireylerin akademik ödevleri geciktirme veya akıl dışı inançlar nedeniyle karar verememe eğilimine akademik erteleme denilmektedir (Savithri, 2014; Setiyowati, Rachmawati, Multisari, 2020). Bu bireyler kendilerine verilen ödevleri tamamlamayı sürekli erteledikleri için, bu ödevleri tamamlamak veya sınavlara hazırlanmak için nispeten daha kısa bir zamana sahip olmaktadır. Bu durumda motivasyonlarını sürdürmekte zorluk yaşadıklarını dile getirmekte ve sorumluluklarını bitirmek için ya acele ettiklerini ya da okulu bırakmayı düşündüklerini dile getirmektedirler (Michinov, Brunot, Le Bohec, Juhel ve Delaval, 2011). Yapılan araştırmalar, düşük öz-yeterlik, içsel motivasyon ve zaman yönetiminin akademik erteleme ile anlamlı ve yüksek bir ilişkiye sahip olduğunu göstermiştir (Howell ve Watson, 2007; Steel, 2007, vb.). Bu nedenle, akademik ertelemenin zayıf akademik performansın önemli bir yordayıcısı olduğu ifade edilmektedir.

Akademik erteleme, 1990'larda, teknolojinin öğrenme ortamları ile bütünleşmesi ile ortaya çıkmıştır (Setiyowati, Rachmawati, Multisari, 2020). Öğrenciler tarafından internet kullanımı, internette geçirilen ortalama süreyi, ziyaret edilen web sayfalarının sayısını ve düzenli olarak ziyaret edilen web sitelerini içermektedir (Oskouei ve Sharma, 2013). Dijital teknolojilerin erken yaşlarda aktif kullanımı, çocuk ve ergenlerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiği için bilişsel gelişimlerine yardımcı olmaktadır (Nikolopoulou, 2018; Yushau, Mji ve Wessels, 2005). Bu bağlamda, internet kullanımının yadsınamaz faydaları göz önüne alındığında, doğası gereği kötü olmadığı belirtilmektedir (Fernandes, Maia ve Pontes, 2019).

Dijital teknolojilerdeki yenilikler özellikle sosyal medyayı içermektedir. Sosyal medya, insanlar arasında etkileşimli katılımı teşvik eden, çok çeşitli konularda fikir ve görüşler oluşturmak, paylaşmak ve değiştirmek amacıyla kullanılan çevrimiçi sitelerdir (Zamri, Zaihan ve Samat, 2018). Sosyal medya kullanımı şu anda ergenler arasında en çok tercih edilen aktivite olarak öne çıkmaktadır (BaÂnyai ve diğeri, 2017). Sosyal medyayı kullanmanın sosyal bağlantılar kurma ve sosyal becerileri geliştirme, öğrenme fırsatlarını artırma ve fikir alışverişi yapma gibi farklı birçok avantajı bulunmaktadır (Zamri ve diğeri, 2018). Bununla birlikte, çevrimiçi etkinliklerin ergenlerin ruh sağlığını ve akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyebilecek sonuçları da raporlanmıştır (Deschamps ve McNutt, 2016; Nixon, 2014). Araştırmalar, internette çok fazla zaman harcamanın, sosyal aktiviteleri ve sosyal ilişkileri olumsuz yönde etkilediği, işe veya okula ait sorumlulukların ihmal edilmesine neden olduğu gibi çeşitli olumsuz sonuçları olduğunu ortaya koymuştur (BaÂnyai ve diğeri, 2017; Spada, 2014; vb.).

Bu olumsuz sonuçlardan bir diğeri de internet ve sosyal medyanın sahip olduğu cazibenin, akademik ertelemeye neden olabilmesidir (Nwosu, Ikwuka, Onyinyechi ve Unachukwu, 2020). Ergenlerin sosyal medyanın yoğun kullanıcıları oldukları düşünüldüğünde, sosyal medya kullanımı ile akademik erteleme arasındaki ilişkileri anlamak zorunlu hale gelmektedir. Bu nedenle bu araştırmada lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımına ilişkin tutumlarının akademik ertelemeyi ne derece yordayıp yordamadığı incelenmiştir.

Diğeri taraftan akademik erteleme ile ilişkili olarak ele alınan faktörlerden birisi de anne-baba tutumlarıdır (Zakeri, Esfahani ve Razmjoe, 2013). Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005), yaptıkları bir çalışmada, Türkiye’de; otoriter, demokratik ve koruyucu-istekçi olmak üzere üç çeşit anne-baba tutumu olduğunu ortaya koymuşlardır. Otoriter anne-baba tutumu, ebeveynlerin çocuklarını ancak kendilerine itaat ettiği sürece sevdikleri ebeveynlik tutumu olarak ifade edilmektedir. Demokratik anne-baba tutumu, çocuğa yönelik olarak hoşgörü ile yaklaşımı, çocuğa karşı hiçbir şart gözetmeksizin gerçek bir sevgi gösterilen ebeveynlik tutumu olarak ifade edilmektedir. Koruyucu-istekçi anne-baba tutumu ise çocuğun bağımsız olmasının engellendiği, anne-babaların çocuklarını kendilerinden ayrı bir birey olarak kabul

edemedikleri ve doğumundan itibaren çocuklarının her istediğini sorgusuzca yerine getiren ebeveynlik tutumu olarak ifade edilmektedir.

Anne-babanın bu tutumlardan hangisini benimsemiş olduğu, çocuklarının tüm davranışlarını doğrudan etkilemektedir (Bozkurt, 2004; Weiss, 1998). Bu davranışlardan biri akademik davranışlardır. Ebeveynlerin çocuklarının akademik gelişimlerine katkıları, onların başarılı olabilmeleri için gerekli ön şartlardan biri olarak görülmektedir. Yapılan araştırmalar da olumsuz anne-baba tutumları ile kararsızlık (Ferrari ve Olivette, 1993) ve kronik kaçınmacı erteleme (Ferrari ve Olivette, 1994; Pychyl, Coplan ve Reid, 2002) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, bu araştırmada incelenen bir diğer konu, lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının akademik ertelemeyi ne derece yordayıp yordamadığıdır.

Türkiye’de akademik erteleme ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, araştırmaların büyük çoğunluğunun üniversite öğrencileri üzerinde yapıldığı görülmektedir (Güngör ve Koçak, 2020; Gür ve diğerleri, 2018; Odacı ve Feridun, 2019; Şirin ve Duman, 2018, Vural ve Gündüz, 2019; vb.). Lise öğrencileri ile yapılan çalışmalarda ise internet bağımlılığı (Can, 2018), akademik motivasyon (Yurtseven ve Doğan, 2019), akademik öz yeterlik (Nurbanu ve Kumcağız, 2020) gibi değişkenlerin ele alındığı görülmektedir. Bu araştırmada ise diğer araştırmalardan farklı olarak, akademik erteleme ile sosyal medya kullanımına ilişkin tutumlar ve algılanan anne baba tutumları bir arada incelenmiştir.

Bilgi ve iletişim teknolojileri her geçen gün gelişmeye devam etmektedir. Gelişen teknolojiyle birlikte bireyler ve toplumlar arası iletişim ve bilgiye hızlı erişim kolaylaşmıştır. Modern akıllı telefonlar, tabletler ve bilgisayarlar, televizyona göre yeni iletişim teknolojisi olarak yerini almakta, etkileşimsel ve aktif olma özelliğinden dolayı daha çok tercih edilmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Akademik erteleme davranışı bağımlı, sosyal medya kullanımına ilişkin tutumlar ile algılanan anne baba tutumları bağımsız değişkenler olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada veriler, uygun örnekleme yöntemi ile, 2019-2020 eğitim öğretim yılında, Ürgüp ilçe merkezinde yer alan beş devlet lisesinde eğitim görmekte olan 413 öğrenciden toplanmıştır. Ölçek setini yanlış ve/veya eksik doldurduğu tespit edilen 11 öğrenci araştırma dışı bırakılmış, araştırma verileri 402 öğrenci üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %52,5'i kız, %47,5'i erkektir. Öğrencilerin %41,4'ü dokuzuncu sınıfta, %22,6'sı onuncu sınıfta, %23,6'sı on birinci sınıfta ve %12,4'ü on ikinci sınıfta okumaktadır.

Veri Toplama Araçları

Sosyal Medya Tutum Ölçeği: Otrar ve Argın (2015) tarafından geliştirilen ölçek, 23 maddeden oluşan, 5'li likert yapıya sahip bir ölçektir. Ölçek dört boyuttan oluşmaktadır. Bu araştırma için ölçeğin Cronbach güvenirlik katsayısı, paylaşım ihtiyacı boyutu için ,77; sosyal yetkinlik boyutu için ,70; sosyal izolasyon boyutu için ,83 ve öğretmenlerle ilişki boyutu için ,78'dir. Bu araştırma için toplam güvenirlik katsayısı ,816 olarak hesaplanmıştır.

Anne-Baba Tutum Ölçeği: Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen, Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1993) tarafından revize edilen ölçek 40 maddeden oluşan, 5'li likert yapıya sahip bir ölçektir. Ölçek üç boyuttan oluşmaktadır. Bu araştırma için ölçeğin Cronbach güvenirlik katsayısı demokratik anne-baba tutumu için ,91; otoriter anne-baba tutumu için ,77 ve koruyucu-istekçi anne-baba tutumu için ,82 olarak hesaplanmıştır.

Akademik Erteleme Ölçeği: Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen ölçek, 19 maddeden oluşan, 5'li likert yapıya sahip bir ölçektir. Ölçek tek boyutlu olarak kullanılabilir (Çakıcı, 2003) ve bu araştırmada o şekilde kullanılmıştır. Bu araştırma için ölçeğin güvenirlik katsayısı ,763 olarak hesaplanmıştır.

Demografik Bilgi Formu: Bu formda katılımcılara kişisel bilgilerine ilişkin çeşitli sorular sorulmuştur.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmaya veri toplanmadan önce ilk olarak Kapadokya Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna, ardından Nevşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde yer alan Etik Komisyon'a başvurulmuştur. Her iki birimden de onay alındıktan sonra, ölçek seti, araştırmacı tarafından ders saatleri içinde, gönüllü olan öğrencilere uygulanmıştır. Veri toplama aşamasında, öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş, ölçek ile ilgili öğrencilerden gelen sorular yanıtlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada bağımsız örneklemeler için t-testi tekniği ve tek yönlü ANOVA analizi kullanılmıştır. Tek yönlü ANOVA analizi sonucunda ortaya çıkan anlamlılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek için Tamhane testinden yararlanılmıştır. Araştırmada bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamak amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizine başlamadan önce gerekli olan varsayımlar sınanmıştır. Bu varsayımlar şunlardır (Field, 2005); normallik varsayımı için örneklem sayısı, Q-Q grafiği ve çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş ve verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Uç değerler için Mahalanobis ve z değerleri incelenmiş, uç bir değere rastlanmamıştır. Çoklu bağlantı (multicollinearity) varsayımı için VIF ve Tolerance değerlerine bakılmıştır. VIF değerleri 10'dan küçük (en yüksek 2,809; en düşük 1,046) ve Tolerance değerleri 0.1'den yüksek (en yüksek 0,956; en düşük 0,356) olduğu için bu varsayımın karşılandığı kabul edilmiştir. Otokorelasyon varsayımı için Durbin-Watson değerine bakılmıştır. Bu değer ikiye yakın olduğu için (1,832) bu varsayımın da karşılandığı kabul edilmiştir. Varsayımların sağlanmış olduğu tespit edildikten sonra çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır ve manidarlık ,05 düzeyinde sınanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde önce akademik erteleme davranışlarının cinsiyete ve sosyal medya kullanım yılına göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular sunulmuştur. Sonra da sosyal medya kullanımına ilişkin tutumların ve algılanan anne baba tutumlarının akademik erteleme davranışlarını yordayıp yordamadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin akademik erteleme davranışlarına ait bağımsız örneklem için t-testi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Akademik Erteleme Ölçeğinden Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	Çarpıklık	Basıklık	t	Cohen d
Akademik	Kız	211	56,54	9,03	,461	,191		
Erteleme	Erkek	191	58,47	8,66	,136	1,030	-2,188	,22

p<,05

Tablo 1’de görüldüğü gibi akademik erteleme ölçeğinden alınan puanların kız ve erkek öğrenci gruplarında çarpıklık değerleri sırasıyla ,461 ile ,136; basıklık değerleri sırasıyla ,191 ile 1,030’dur. Çarpıklık ve basıklık değerleri -1,5 ile +1,5 arasında yer aldığı için parametrik testlerin kullanımına karar verilmiştir (Tabachnick, Fidell ve Ullman, 2013). Elde edilen veriler incelendiğinde öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının kız ve erkek öğrenciler arasında manidar düzeyde farklılık gösterdiği gözlenmektedir [$t_{(402)} = -2,188$; $p < ,05$]. Kız ve erkek öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde, erkek öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının, kız öğrencilere göre manidar ölçüde daha yüksek olduğu görülmektedir (kız öğrenciler için $\bar{x} = 56,54$; erkek öğrenciler için $\bar{x} = 58,47$). Ayrıca, erkek ve kız öğrenciler arasında ortaya çıkan farkın etki büyüklüğü Cohen d değeri ile hesaplanmıştır. Bu hesaplama göre ,20’nin altındaki değerler ‘küçük’ düzeyde; ,20 ile ,80 arasındaki değerler ‘orta’ düzeyde ve ,80 ve bu değer üstündeki değerler ‘büyük’ düzeyde bir etkiye sahip olarak yorumlanmaktadır (Cohen, 1988). Araştırmada, hesaplanan Cohen d değeri ,22 olarak elde edilmiştir. Bu değer, cinsiyet değişkeninin öğrencilerin akademik erteleme davranışları üzerinde ‘orta’ düzeyde etki büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir.

Sosyal medya kullanım yılı değişkenine göre öğrencilerin akademik erteleme davranışlarına ait tek yönlü ANOVA testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Akademik Erteleme Ölçeği Toplam Puanlarının Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Sosyal Medya Kullanım Yılı	n	\bar{x}	SS	Çarpıklık	Basıklık
Akademik Erteleme	1 yıldan az	28	55,57	8,56	,587	1,378
	1-3 yıl	131	55,90	8,15	,021	,518
	4-6 yıl	163	57,50	8,75	,313	,745
	6 yıldan fazla	80	60,57	9,75	,237	-,348
Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	
Gruplar Arası	1195,010	3	398,337	5,186	,002	
Gruplar İçi	30568,853	398	76,806			
Toplam	31763,863	401				

Tablo 2’de görüldüğü gibi akademik erteleme ölçeğinden alınan puanların sosyal medya kullanım yılı değişkenine göre çarpıklık değerleri ,021 ile ,587 arasında, basıklık değerleri -,348 ile 1,378 arasında değişmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerleri -1,5 ile +1,5 arasında yer aldığı için parametrik testlerin kullanımına karar verilmiştir (Tabachnick, Fidell ve Ullman, 2013). Elde edilen veriler incelendiğinde öğrencilerin sosyal medya kullanım yılı değişkenine göre akademik erteleme davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($F= 5,186$; $p<,05$). Tek yönlü varyans analizi sonucu, hangi post-hoc karşılaştırma testinin kullanılacağına karar verebilmek için varyansların homojenliği Levene testi ile incelenmiş ve varyansların homojen olmadığı tespit edilmiştir ($LF= 2,656$; $p<,05$). Bu nedenle Tamhane testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Akademik Erteleme Ölçeği Toplam Puanlarının Sosyal Medya Kullanım Yılı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Post-Hoc Tamhane Testi Sonuçları

Sosyal Medya Kullanım Yılı (I)	Sosyal Medya Kullanım Yılı (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	p
1 yıldan az	1-3 yıl	-,32933	1,767	1,000
	4-6 yıl	-1,93777	1,757	,857
	6 yıldan fazla	-5,00357	1,951	,077
1-3 yıl	1 yıldan az	,32933	1,767	1,000
	4-6 yıl	-1,60844	,988	,486
	6 yıldan fazla	-4,67424*	1,303	,003
4-6 yıl	1 yıldan az	1,93777	1,757	,857
	1-3 yıl	1,60844	,988	,486
	6 yıldan fazla	-3,06580	1,288	,107
6 yıldan fazla	1 yıldan az	5,00357	1,951	,077
	1-3 yıl	4,67424*	1,303	,003
	4-6 yıl	3,06580	1,288	,107

Tablo 3'e göre Tamhane testi sonucu gruplar arası farklılığın, 1-3 yıl ile 6 yıldan fazla grupları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir ($p < ,05$). Grupların ortalamaları incelendiğinde, 6 yıldan fazla süredir sosyal medya kullanan öğrencilerin, akademik erteleme davranışlarının, 1-3 yıl arasında sosyal medya kullanan öğrencilere göre manidar ölçüde daha yüksek olduğu görülmektedir (6 yıldan fazla süredir sosyal medya kullanan öğrenciler için $\bar{x} = 60,57$; 1-3 yıl arasında sosyal medya kullanan öğrenciler için $\bar{x} = 55,90$). Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > ,05$).

Araştırma grubundaki lise öğrencilerinin Sosyal Medya Tutum Ölçeği'nin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon ve öğretmenlerle ilişki alt ölçekleri ile Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin demokratik anne-baba tutumu, otoriter anne-baba tutumu ve koruyucu-istekçi anne-baba tutumu alt ölçekleri ve Akademik Erteleme Ölçeği'nin toplamına ilişkin

Pearson Korelasyon değerleri, aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Medya Tutum Ölçeği ile Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin Alt Ölçeklerine ve Akademik Erteleme'nin Toplam Puanına İlişkin Betimsel İstatistikler ve Korelasyonlar

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Akademik Erteleme	1,000	-,031	,237	,145	,248	,232	-,027	,135
2. Demokratik Tutum	-,031	1,000	-,362	-,663	-,105	,080	,065	-,184
3. Koruyucu-İstekçi Tutum	,237	-,362	1,000	,657	,249	,081	,042	,112
4. Otoriter Tutum	,145	-,663	,657	1,000	,221	,016	-,032	,173
5. Sosyal Yetkinlik	,248	-,105	,249	,221	1,000	,510	,140	,278
6. Paylaşım İhtiyacı	,232	,080	,081	,016	,510	1,000	,111	,028
7. Öğretmenlerle İlişki	-,027	,065	,042	-,032	,140	,111	1,000	,131
8. Sosyal İzolasyon	,135	-,184	,112	,173	,278	,028	,131	1,000
\bar{x}	57,46	58,10	38,66	21,04	15,11	28,45	6,86	13,51
SS	8,90	11,20	10,02	6,67	4,82	5,76	3,07	5,33

Tablo 4'te görüldüğü gibi, araştırma grubundaki öğrencilerin Akademik Erteleme Ölçeği toplam puanına ilişkin \bar{x} = 57,46 SS= 8,90; Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin alt ölçeklerinden demokratik tutumun \bar{x} = 58,10 SS= 11,20; koruyucu-istekçi tutumun \bar{x} = 38,66 SS= 10,02; otoriter tutumun \bar{x} = 21,04 SS= 6,67; sosyal yetkinliğin \bar{x} = 15,11 SS= 4,82; ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği'nin alt ölçeklerinden paylaşım ihtiyacının \bar{x} = 28,45 SS= 5,76; öğretmenlerle ilişkinin \bar{x} = 6,86 SS= 3,07 ve sosyal izolasyonun \bar{x} = 13,51 SS= 5,33'tür.

Araştırma grubundaki öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği ile Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin alt ölçeklerine (yordayıcı değişkenlere) ilişkin puanlara ve Akademik Erteleme

Ölçeği (yordanan değişken) toplam puanına uygulanan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda regresyon modeli ortaya çıkmıştır. Bu modele ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Akademik Erteleme Davranışının Algılanan Anne Baba Tutumları ve Sosyal Medya Tutumları Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH	β	t	p	%95 GA
(Sabit)	35.96	4.77	0.00	7.54	< .001	[26.58, 45.34]
Demokratik Tutum	0.06	0.05	0.07	1.13	.257	[-0.04, 0.16]
Koruyucu-İstekçi Tutum	0.19	0.06	0.21	3.33	< .001	[0.08, 0.30]
Otoriter Tutum	0.01	0.11	0.01	0.11	.916	[-0.20, 0.22]
Sosyal Yetkinlik	0.18	0.11	0.10	1.69	.092	[-0.03, 0.40]
Paylaşım İhtiyacı	0.25	0.09	0.16	2.95	.003	[0.08, 0.42]
Öğretmenlerle İlişki	-0.25	0.14	-0.09	-1.79	.074	[-0.52, 0.02]
Sosyal İzolasyon	0.17	0.08	0.10	2.03	.043	[0.01, 0.34]

Not. N = 402, GA = Güven Aralığı, $F(7,394) = 8.30$, $p < .001$, $R^2 = 0.13$, $\Delta R^2 = 0.11$

Tablo 5 incelendiğinde, algılanan anne baba tutumlarının ve sosyal medya kullanımına ilişkin tutumların akademik erteleme davranışı üzerindeki etkisini anlamak amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($F(7,394) = 8.30$, $p < .001$, $R^2 = 0.13$). Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) alt ölçeklerinden koruyucu-istekçi tutum ($B = 0.19$, $t(394) = 3.33$, $p < .001$) ile Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) alt ölçeklerinden paylaşım ihtiyacı ($B = 0.25$, $t(394) = 2.95$, $p = .003$) ve sosyal izolasyon ($B = 0.17$, $t(394) = 2.03$, $p = .043$) akademik erteleme davranışını anlamlı olarak yordamaktadır. Akademik erteleme davranışının yaklaşık %11'i koruyucu-istekçi tutum, paylaşım ihtiyacı ve sosyal izolasyon ile açıklanabilmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma bulgularına göre lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları cinsiyete ve sosyal medya kullanım yılına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. İlave olarak elde edilen bulgular, Sosyal Medya Tutum Ölçeği alt ölçeklerinden 'paylaşım ihtiyacı' ve 'sosyal izolasyon' ile Anne Baba Tutum Ölçeğinin alt ölçeklerinden 'koruyucu-istekçi tutum'un akademik erteleme davranışını anlamlı olarak yordadığını göstermiştir.

Cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde erkek öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının kız öğrencilere göre manidar ölçüde daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, cinsiyet değişkeninin öğrencilerin akademik erteleme davranışları üzerinde 'orta' düzeyde etki büyüklüğüne sahip olduğu görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde farklı sonuçlar elde edildiği dikkat çekmektedir. Bu araştırma sonucunu destekleyen birçok araştırma olduğu gibi (Albayrak, Hikmet ve Serpil, 2016; Berber-Çelik ve Odacı, 2015; Çıkrıkçı ve Evren, 2016; Doğan, Kürüm ve Kazaka, 2014; Milgram ve Marshevsky, 1995; vb.), cinsiyet değişkeni açısından fark bulmayan araştırmalar da bulunmaktadır (Can, 2018; Toprakyaran, 2016; vb.). Erkek öğrencilerin daha çok erteleme davranışı göstermeleri, cinsiyet rolleri ile açıklanabilmektedir. Elde edilen bulgu, erkek öğrencilerin ödev hazırlama gibi akademik çalışmalar yapmayı bir 'kız rolü' olarak algılayabildikleri için akademik erteleme davranışını daha çok gösterme eğiliminde olurken, kız öğrencilerin ise toplum baskısından dolayı, kendilerinin başarısız olarak görülmesinden çekindikleri için akademik erteleme davranışını daha az sergiledikleri şeklinde yorumlanabilir.

Elde edilen sonuçlar sosyal medya kullanım yılına göre incelendiğinde 6 yıldan fazla süredir sosyal medya kullanan öğrencilerin, akademik erteleme davranışlarının, 1-3 yıl arasında sosyal medya kullanan öğrencilere göre manidar ölçüde daha yüksek olduğu görülmüştür. Sosyal medya kullanım yılı arttıkça, öğrenciler daha fazla sosyal medya hesabına sahip olabilir, zamanla bu hesapların farklı özelliklerini öğrenip ekran başında daha çok zaman geçirmek isteyebilirler. Bu ve benzeri nedenler, sosyal medya hesabına daha uzun yıllardır sahip olan öğrencilerin, akademik erteleme davranışını daha çok göstermelerine zemin hazırlayabilir. Farklı araştırmaların da bu sonucu desteklediği görülmektedir (Deniz ve Gürültü, 2018; Gürültü ve Deniz, 2017; Tutgun-Ünal, 2015; vb.).

Son olarak elde edilen sonuçlar, Sosyal Medya Tutum Ölçeği alt ölçeklerinden 'paylaşım ihtiyacı' ve 'sosyal izolasyon' ile Anne Baba Tutum Ölçeğinin alt ölçeklerinden 'koruyucu-istekçi tutum'un akademik erteleme davranışını anlamlı olarak yordadığını göstermiştir. Sosyal Medya Tutum Ölçeğinin alt ölçeklerinden birisi olan 'paylaşım ihtiyacı' bireyin sosyal medyayı kullanarak bir yorum yazması, fotoğraf ve/veya durum gibi paylaşımlarda bulunması, bu paylaşımların diğer sosyal medya kullanıcıları tarafından beğeni görmesi ve bireyin bu durumdan dolayı hoşnut olmasını ifade etmektedir. 'Sosyal izolasyon' alt ölçeği ise bireyin kendisini diğer insanlardan uzak hissetmesini, çevresindeki gerçek yaşama ilgi göstermemesini ifade etmektedir. Sosyal medyada paylaşım yapmak, öğrencileri zihinsel olarak sürekli oyalayabilir ve paylaşım yapma ihtiyaçlarını karşılamak için ekran karşısında gereğinden fazla zaman harcayarak akademik sorumluluklarını erteleyebilirler. Diğer taraftan, kendilerini çevrelerinden izole hisseden öğrenciler de kendilerini sanal dünyada daha çok kabul görmüş olarak algılayabilir ve buraya daha çok zaman ayırarak benzer şekilde ödev yapma, planlı bir şekilde ders çalışma gibi akademik çalışmalara gerekli vakti ayırmayabilirler. İlgili literatürdeki araştırmaların da bu sonucu desteklediği görülmektedir (Akdemir, 2013; Ergenç, 2011; Junco, 2012; O'Brien, 2011; vb.).

Diğer taraftan, koruyucu-istekçi tutuma sahip ailelerde yetişen çocukların ebeveynleri, onların bağımsız bir birey olmasını engelleyecek davranışlar sergilemektedirler. Bu durum çocuğun zamanla bağımlı bir kişiliğe sahip olmasına ve düşük bir özgüven geliştirmesine yol açmaktadır. Ebeveynlerin bu tutumu ilerleyen dönemlerde çocuğun ergenlik dönemine ve okul yaşamına da yansımaktadır. Bu tutumla yetişen ergenler kendi başlarına herhangi bir sorumluluk almaktan çekinmekte, okul yaşamlarında içe dönük bir kişilik geliştirmekte ve düşük akademik başarıya sahip olmaktadır. Bu yönleriyle, bu araştırmada koruyucu-istekçi tutuma sahip ailelerde yetişen çocukların, akademik erteleme davranışlarına sahip oldukları yönünde elde edilen veri, ilgili literatürü desteklemektedir (örn; Weiss, 1998; Pychyl, Coplan ve Reid, 2002; vb.).

Bu araştırmanın sonuçlarından eğitim ortamlarında öğretmenlerin ve klinik ortamlarda ruh sağlığı alanında çalışan uzmanların faydalanabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, bu araştırma, Nevşehir'in Ürgüp ilçesinde yaşayan lise öğrencileri üzerinde

yapılmıştır. Gelecek araştırmaların farklı illerde daha geniş örneklemler üzerinde yapılmasının, sonuçların genellenebilirliği açısından daha kapsamlı sonuçlar elde edilmesini sağlayacağı düşünölmektedir. Diğer taraftan bu araştırmanın örneklemini yalnızca ergenler oluşturmuştur. Gelecek araştırmalarda, anne-babaların ve öğretmenlerin de görüşleri alınarak, akademik ertelemeyi yordayan farklı dinamikler ortaya konabilir.

Kaynakça

- Akdemir, N. T. (2013). İlköğretim öğrencilerinin Facebook tutumları ile akademik erteleme davranışları ve akademik başarıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Albayrak, E., Hikmet, Y. ve Serpil, R. (2016). Personality, academic self-efficacy, academic locus of control and academic procrastination among university students. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 1(38), 90-102.
- BaAňyay, F., Zsila, A. A., KiraAly, O., Maraz, A., Elekes, Z., Griffiths, M. D., Andreassen, C. S. ve Demetrovics, Z. (2017). Problematic social media use: Results from a large-scale nationally representative adolescent sample. *Plos One*, 12(1), 1-13.
- Berber-Çelik. Ç. ve Odacı, H. (2015). Akademik erteleme davranışının bazı kişisel ve psikolojik değişkenlere göre açıklanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 30(3), 31-47.
- Bozkurt, N. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29(133), 52-59.
- Can, S. (2018). Ergenlerin akademik erteleme davranışları, internet bağımlılığı ve temel psikolojik ihtiyaçları: Bir model önerisi, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cohen, J. (1988). The Analysis of Variance. In *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (second ed.). Lawrence Erlbaum Associates Inc., 274-287.

- Çakıcı, D. Ç. (2003). Lise ve üniversite öğrencilerinde genel erteleme ve akademik erteleme davranışının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Çıkrıkçı, Ö. ve Evren, E. (2016). Cinsiyetin akademik erteleme üzerindeki etkisi: Meta Analiz. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(4), 750-761.
- Deniz, L. ve Gürültü, E. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(2), 355-367.
- Deschamps, R. ve Mcnutts, K. (2016). Cyberbullying: What's the problem? *Canadian Public Administration*, 59(1), 45-71.
- Dewitte, S. ve Lens, W. (2000). Procrastinators lack a broad action perspective. *European Journal of Personality*, 14(2), 121-140.
- Doğan, T., Kürüm, A. ve Kazak, M. (2014). Kişilik özelliklerinin erteleme davranışını yordayıcılığı. *Başkent University Journal of Education*, 1(1), 1-8.
- Ergenç, A. (2011). Web 2.0 ve sanal sosyalleşme: Facebook örneği, Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Fernandes, B., Maia, B. R. ve Pontes, H. M. (2019). Internet addiction or problematic internet use? Which term should be used? *Psicologia USP*, 30, 1-8.
- Ferrari, J. R. ve Olivette, M. J. (1993). Perception of parental control and the development of indecision among late adolescent females. *Adolescence*, 28(112), 963-970.
- Ferrari, J. R. ve Olivette, M. J. (1994). Parental authority and the development of female dysfunctional procrastination. *Journal of Research in Personality*, 28, 87-100.
- Field, A. (2005). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: Sage Publication.
- Güngör, A. B. ve Koçak, O. (2020). Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve akademik erteleme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 397-419.

- Gür, S. H., Bakırcı, Ö., Karakaş, B., Bayoğlu, F. ve Atli, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının akademik erteleme davranışları üzerindeki etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 68-77.
- Gürültü, E. ve Deniz, L. (2017). Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ve sosyal medya kullanımları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 772-788.
- Howell, A. J. ve Watson, D. C. (2007). Procrastination: Associations with achievement goal orientation and learning strategies. *Personality and Individual Differences*, 43, 167-178.
- Junco, R. (2012). The relationship between frequency of Facebook use, participation in Facebook activities, and student engagement. *Computers & Education*, 58, 162- 171.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). Anne-Baba Tutumları Ölçeği (Editör, Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı, Pdr'de Kullanılan Ölçekler). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lay, C. H. (1986). At last, my research article on procrastination. *Journal of Research in Personality*, 20(4), 474-495.
- McCown, W., Petzel, T. ve Rupert, P. (1987). An experimental study of some hypothesized behaviors and personality variables of college student procrastinators. *Personality and Individual Differences*, 8(6), 781-786.
- Michinov, N., Brunot, S., Le Bohec, O., Juhel, J. ve Delaval, M. (2011). Procrastination, participation, and performance in online learning environments. *Computers & Education*, 56(1), 243-252.
- Milgram, N. N. ve Marshevsky, S. (1995). Correlates of academic procrastination: discomfort, task aversiveness and task capability. *Journal of Psychology*, 129, 145-155.
- Nikolopoulou, K. (2018). Creativity and ICT: Theoretical approaches and perspectives in school education. In *Research on e-Learning and ICT in Education*, 87-100.
- Nixon, C. L. (2014). Current perspectives: the impact of cyberbullying on adolescent health. *Adolescent Health, Medicine and Therapeutics*, 5, 143-158.

- Nurbanu, S. ve Kumcağız, H. (2020). Ergenlerin akademik erteleme davranışları, akademik öz yeterlik inançları ve mükemmeliyetçilik. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 375-386.
- Nwosu, K. C., Ikwuka, D. O., Onyinyechi, M. U. ve Unachukwu, G. C. (2020). Does the association of social media use with problematic internet behaviors predict undergraduate students' academic procrastination? *Canadian Journal of Learning and Technology*, 46(1), 1-22.
- O'Brien, J. T. (2011). Facebook and other internet use and the academic performance of college students. unpublished doctoral dissertation. The Temple University Graduate School.
- Odacı, H. ve Feridun, K. (2019). Mükemmeliyetçilik ve umutsuzluğun akademik erteleme davranışı üzerindeki rolü: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1, 43-51.
- Oskouei, R. J. ve Sharma, R. (2013). The relationship between Internet usage behavior and health problems. Amrita International Conference of Women in Computing.
- Otrar, M. ve Argın, S. (2015). Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Journal of Research in Education and Teaching*, 4(1), 391-403.
- Pychyl, T. A., Coplan, R. J. ve Reid, P. A. (2002). Parenting and procrastination: Gender differences in the relations between procrastination parenting style and self-worth in early adolescence. *Personality and Individual Differences*, 33, 271-285.
- Savithri, J. J. (2014). Interactive effect of academic procrastination and academic performance on life satisfaction. *International Journal of Science and Research*, 3(3), 377-381.
- Setiyowati, A. J., Rachmawati, I. ve Multisari, W. (2020, December). Academic Procrastination among Adolescents and its Implication on Guidance and Counseling. In 1st International Conference on Information Technology and Education (ICITE 2020) (pp. 416-423). Atlantis Press.

- Spada, M. M. (2014). An overview of problematic Internet use. *Addictive Behaviors*, 39, 3–6.
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: a meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133, 65.
- Şirin, E. F. ve Duman, S. (2018). Cinsiyete göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde akademik erteleme davranışı: Genel erteleme ve akademik özyeterliğin rolü. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-10.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. ve Ullman, J. B. (2013). Using multivariate statistics (Vol. 6). Boston, MA: Pearson.
- Toprakyan, S. (2016). Lise son sınıf öğrencilerinin anne baba tutumları ile akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tutgun-Ünal. A. (2015). Sosyal medya bağımlılığı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Vural, L. ve Gündüz, G. F. (2019). Öğretmen adaylarının akademik erteleme davranışları ile bilişsel farkındalık düzeyleri arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 18(1).
- Weiss, L. (1998). Çocuğumu nasıl anlarım? Sinan Köseoğlu (Çev.). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Yaakub, N. F. (2000). Procrastination Among Students in Institutes of Higher Learning: Challenges for K-Economy. *The School of Languages and Scientific Thinking*, University of Utara, Malaysia.
- You, J. W. (2012). The relationship among academic procrastination, self-regulated learning, fear, academic self-efficacy, and perceived academic control in e-learning. *The Journal of Educational Information and Media*, 18(3), 249-271.
- Yurtseven, N. ve Doğan, S. (2019). Üniversite hazırlık öğrencilerinin akademik erteleme, akademik motivasyon ve problem çözme becerileri arasındaki yapısal ilişkiler. *Journal of Education and Instruction*, 9(3), 849-876.
- Yushau, B., Mji, A., ve Wessels, D. C. J. (2005). The role of technology in fostering creativity in the teaching and learning of mathematics. *Pythagoras*, 62, 12-22.

Zakeri, H., Esfahani, B. N. ve Razmjooee, M. (2013). Parenting styles and academic procrastination. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 84, 57-60.

Zamri, N. S., Zaihan, N. A. ve Samat, M. F. (2018). A review on social media usage among students. *Konvensyen Kebangsaan Pemimpin Pelajar*, 14, 15.